

Den danske Een Verden bevægelse 1946-70: Verdensføderalismen i Danmark

Finn Laursen

English Summary

As the Danish One World (Een Verden) movement kept focussing on UN charter revision, finally publishing in 1963 a Danish version of the introduction to the 1958 book World Peace through World Law by Grenville Clark and Louis B. Sohn (Harvard University Press), the movement also started taking positions on a number of international events and crises, including Vietnam, Cyprus and Apartheid policy in South Africa, with some hesitation and shying away from strong views.

1963 was also the year that a giant in Danish jurisprudence, professor Alf Ross, Copenhagen University, published a book on the UN, where he presented a devastating critique of world federalist doctrine. World politics was based on balance of power, he claimed. The best one could hope for, he said, was getting the UN to work as intended, namely as a kind of super power hegemony based on the concert idea. However, in the longer run functional cooperation might contribute to creating the sense of community that would be required for creating stronger international institutions. He mentioned the European Community (EC) approvingly in this connection.

Various leaders of Een Verden tried to respond to the Alf Ross critique of the world federalist programme, including Hans Solholm, who pointed to factual inaccuracies in the Ross Account and argued that Ross had fallen for cheap polemic arguments.

The World Association of World Federalists (WAWF) held its first Congress in Asia in 1963, in Tokyo and Kyoto.

The chairman of Een Verden in this period was the High Court attorney Hermod Lannung, who had been an MP for the Social Liberal Party and a member of the Danish UN delegation as well as the Parliamentary Assembly of the European Council for several years, thus bringing useful political experience to the organisation.

Indledning

Året 1963 var året, hvor Præsident John F. Kennedy blev myrdet. Hans afløser som præsident, Lyndon Johnson, optrappede krigen i Vietnam, hvor han støttede et korrupt regime mod kommunisterne i Vietcong-bevægelsen, der havde magten i det nordlige Vietnam. Johnson var besluttet på ikke at lade Vietnam falde til kommunisterne, hvilket førte til en blodig krig, der endte med store tab på begge sider, og til sidst amerikanernes nederlag. Hvordan reagerede verdensføderalisterne på det, ud over at sige at verden havde behov for et stærkere FN, foreningens sædvanlige mantra?

Året 1963 var også året, hvor franske præsident Charles de Gaulle nedlagde veto mod britisk medlemskab af Det europæiske Fællesskab (EF), og dermed indirekte mod Danmark, da vi havde bundet os til den britiske ansøgning. Havde Een Verden nogen mening om den sag?

Året 1963 var desuden året, hvor Sydafrikas apartheidpolitik begyndte at komme på dagsordenen. Var det tiden at indføre boykot rettet mod Sydafrika?

Og så var det i 1963, at Een Verdens internationale forening, World Association of World Federalists (WAWF), holdt sin første kongres uden for Europa, nemlig i Tokyo, Japan.

I 1964 blev en FN fredsbevarende styrke sendt til Cypern med dansk bidrag. Så FN-styrker var fortsat på dagsordenen.

1963

På det første styrelsesmøde i året, den 10. februar, meddelte Knud Nielsen, at Henry Christensen var valgt til formand for det politiske udvalg og, at Leif Gunnarsen ville forblive medlem af udvalget. På mødet brugte man også en del tid på budgettet, der endte med en del nedsættelser af nogle af udgifterne, især på lønningskontoen.¹

På forretningsudvalgsrådet den 8. juni 1963 kritiseredes EVU for at have udsendt en resolution, hvori man bl.a. gik ind for Kekkonen-planen og statslig boykot af Sydafrika. Mogens Borly mente ikke, at indholdet i resolutionen på de to punkter havde noget med verdensføderalisme at gøre. Anker Nielsen, EVU's formand erkendte, at man som verdensføderalist kunne have forskellige meninger om forslagene. Knud Nielsen mente ikke, at specielt Kekkonen-planen havde noget med verdensføderalisme at gøre, men fandt at ungdomsorganisationen havde ret til at udtale sig selvstændigt, når det ikke var i absolut strid med verdensføderalismens ideologiske principper.²

I 1963 blev indledningen til Clark of Sohns bog *Verdensfred gennem Verdenslov* endelig udgivet på dansk af Een Verden (se billede 10.1).³ Forordet blev skrevet af Erling Fischer, der sagde at bogen allerede var en "klassisk bog, der er blevet læst af tusinder verden over, ikke mindst af fremtrædende politikere." Han gjorde opmærksom på, at det ikke var nok at have en plan: "Før nationerne kan blive enige om at påbegynde nedrustningen, må der etableres en vis grad af tillid, som jeg mener, vi hver især kan bidrage til, ved at vi selv søger at få (og derefter at udbrede) en objektiv viden om verdens nationer, hvorved megen ubegrundet frygt vil kunne forsvinde. Ingen nation er så farlig eller ond, som modstanderens propaganda

---

¹ Referat af hovedstyrelsens møde på Christiansborg den 10. februar 1963. Een Verdens arkiv.

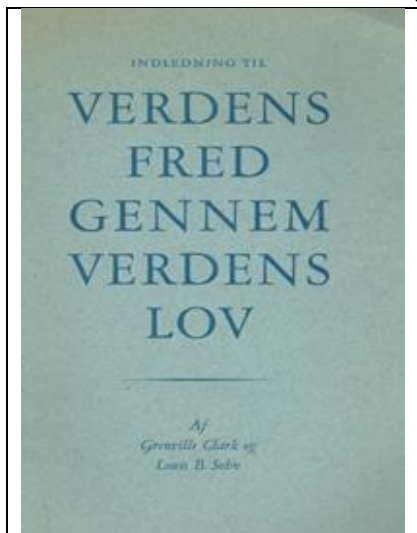
² Referat af FU-mødet på kontoret den. 8. juni 1963. Een Verdens arkiv.

³ Grenville Clark og Louis B. Sohn, *Indledning til Verdens Fred gennem Verdens Lov*. København: Een Verden, 1963.

fortæller.” I det lange løb er det nødvendigt, at en gennemtvungen lov finder accept for at fungere, sagde Fischer.

Han opfordrede til, at Indledningen blev brugt i studiekredse. Så kunne man kombinere med den fuldlængde norske udgave af bogen, der kunne købes til favørpris på Een Verdens kontor. Udgivelsen af Indledningen på dansk var for øvrigt finansieret af Columbusfonden.

Billede 10.1: Forsiden af dansk udgave af Indledning til Verdensfred gennem Verdenslov

Kilde: Forfatterens bogsamling

Bogen indeholdt et detaljeret forslag til pagtrevision, som indledningen opsummerer. Forslaget var baseret på seks grundlæggende principper:

1. Det er nytteløst at vente sig nogen virkelig fred, før der er iværksat et effektivt system af gennemtvungen verdensret, altså lov med ret bagved, med det begrænsede formål at hindre krig.
2. Verdensloven, der forbyder international vold, må være udtrykkelig fastslået i forfatnings- og i lovform.
3. Verdensdomstole må oprettes (og opretholdes) til at tolke og anvende verdensloven mod international vold, og desuden må der oprettes organer for mægling og forlig, således at fredelige midler til pådømmelse og regulering kan erstatte vold og trusler som midler i alle internationale stridigheder.
4. Der må skabes og opretholdes en permanent verdenspolitistyrke, som må være fuldt tilstrækkelig til at forebygge eller undertrykke enhver krænkelse af verdenslovens forbud mod international vold.
5. Fuldstændig nedrustning af alle nationer (og ikke bare "reduktion" eller "begrænsning" af rustningerne) er afgørende for, at der kan blive solid og varig fred, og denne nedrustning må ske samtidig og forholdsmæssigt i nøje kontrollerede trin og underkastet et velorganiseret inspektionssystem.

6. Der må skabes effektive verdensorganer til at udjævne de vældige uligheder i økonomiske vilkår i de forskellige dele af verden, fordi fortsat ulighed bidrager til manglende stabilitet og kan skabe konflikter.⁴

Planen gennemgås derefter i hovedtræk:

- (1) *Medlemskab*. Planen forudsætter, at praktisk talt hele verden skal acceptere permanent medlemskab før den reviderede pagt træder i kraft.
- (2) *Generalforsamlingen*. Der foreslås en radikal revision med hensyn til generalforsamlingens myndighed, sammensætning og afstemningsmetode.
- (3) *Det Udøvende Råd*. Det foreslås at afskaffe det nuværende sikkerhedsråd og sætte et udøvende råd i stedet, sammensat af sytten repræsentanter valgt af generalforsamlingen
- (4) *Det økonomiske og Sociale Råd samt Tilsynsrådet*. Disse to råd foreslås opretholdt, men med en noget større og anderledes sammensætning, for at skabe en bredere og bedre afbalanceret repræsentation i rådene.
- (5) *Nedrustningsprocessen*. Tillæg I indeholder en grundigt udarbejdet plan, hvis formål er at fjerne alle nationale rustninger, ikke blot at reducere eller begrænse dem.
- (6) *En Verdens-politistyrke*. Planen bygger på den antagelse, at selv ikke den mest højtidelige aftale og heller ikke det grundigste inspektionssystem eller begge tilsammen kan give fuld sikkerhed for, at hver nation altid vil gennemføre og fuldstændigt overholde nedrustningen og afstå fra magtmisbrug under alle omstændigheder.
- (7) *Doms- og forligssystemet*. Vedrørende de stridigheder som egner sig til domsafgørelse ved anvendelse af retslige principper foreslås det at give generalforsamlingen magt til at henvise enhver sådan stridighed til Den Internationale Domstol. Vedrørende stridigheder, som ikke kan blive tilfredsstillende afgjort på grundlag af anvendelige retsprincipper foreslås det at oprette en ny instans under navnet Verdens Retfærdighedsdomstol (World Equity Tribunal).
- (8) *Tvangsmagt og straf*. Planen forudså en række forskellige tvangsmidler, inklusive økonomiske sanktioner og eventuelt indsættelse af FN-styrker.
- (9) *Verdensudvikling*. Planen inkluderer oprettelse af en Verdens Udviklingsmyndighed.
- (10) *FN's finansielle system*. Hver medlemsnation skal på forhånd overdrage de Forenede Nationer visse skatter, helt eller delvis, som den selv specificerer og pålægger i overensstemmelse med sine nationale love.
- (11) *Privilegier og immunitet*. Rettigheder og privilegier for FN's personale, inklusive fredsstyrke, fastlægges.
- (12) *Rettighedserklæring*. FN skal holde sig inden for de grænser, som er trukket op i den reviderede pagt, og individernes grundlæggende rettigheder sikres i en rettighedserklæring.
- (13) *Ratifikation*. For at træde i kraft skal den reviderede pagt ratificeres af mindst fem-sjattedele af verdens nationer, inklusive de 12 største, samt repræsentere fem-sjattedele af verdens samlede befolkning.
- (14) *Organer og organisationer, som vil fortsætte*. En del eksisterende institutioner vil fortsætte, herunder FN's særorganisationer som FAO, WHO, ILO og UNESCO.⁵

---

⁴ Ibid., p. 8.

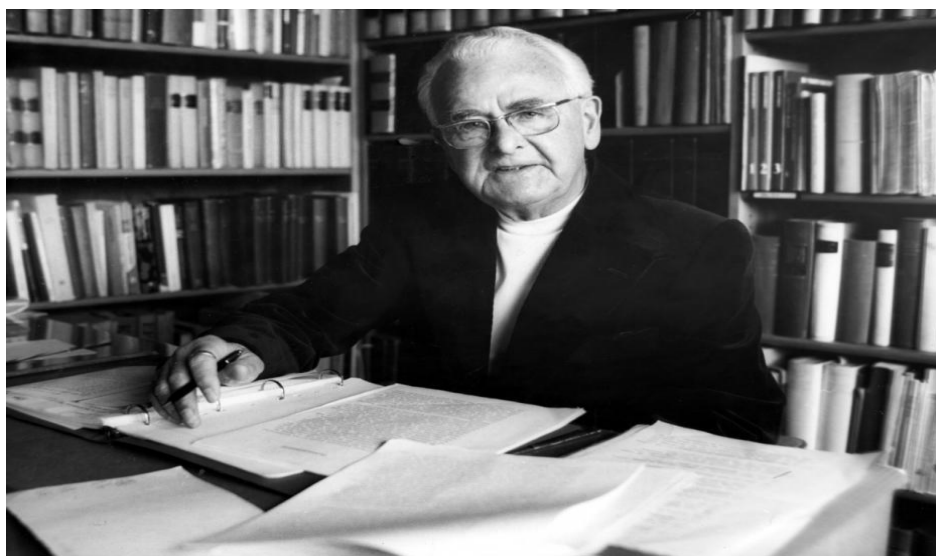
⁵ Ibid, pp. 8-33. Oversættelsen er sammenlignet med teksten i første amerikanske indledning, *Introduction to World Peace Through World Law* by Genville Clark and Louis B. Sohn, Harvard University Press, 1958, og der er sket visse tilpasninger. Det engelske ord 'equity' kan oversættes som retfærdighed eller billighed. I havretten taler man f.eks. om

Det var også i 1963, at Alf Ross udgav en bog om FN, hvori han gav en sønderlemmende kritik af Een Verdens program og tankerne i Clark og Sohns *Verdensfred gennem Verdenslov*:

”Jeg kalder programmet banalt for så vidt det udtrykker den truisme at vi ikke får sikkerhed for fred mellem staterne i denne verden før de har opgivet deres suveræne rådighed over midlerne til at føre krig med og anerkendt et centralt monopol på sådanne midler. Jeg kalder programmet tomt for så vidt det ikke har anvist nogen farbar vej til hidførelse af en sådan tilstand. (...)”

Den fundamentale misforståelse der, om end i forskellig grad, præger federalisternes tankegang, er at de tror at en retsorden af et vist indhold er noget der skabes og indføres ved en vedtagelse når man blot først kan få folk til at indse rigtigheden og nødvendigheden af dens indførelse. (...) Man spørger ikke om, under hvilke betingelser en retsorden af vist indhold er mulig, og om disse betingelser er til stede. Man går ud fra at ret af et hvilket som helst indhold kan skabes ved en fri viljesakt.”⁶

Billede 10.2: Alf Ross

Kilde: <https://www.information.dk/kultur/anmeldelse/2014/02/retten-retfaerdig>

Den verdensføderalistiske indstilling blev set som værende ”uhistorisk og usociologisk.” Verdensstatens ide er utopisk. I en overskuelig fremtid vil det internationale system være baseret på magtbalance. Det bedste, man kan håbe på, er at få FN til at fungere i overensstemmelse med ”pagtens fortegning, altså som en organisering af stormagternes hegemoni på grundlag af koncertideen.” Blandt forudsætningerne for en forbedring nævnes ”eksistensen af en fællesskabsfølelse der har formaliseret og konsolideret sig i en almindelig indstilling af troskab og lydighed overfor et politisk system og dets institutioner.” Der skal først

---

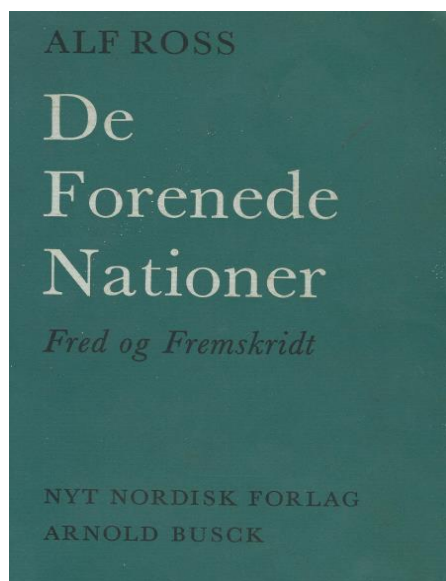
’equitable principles’ i forbindelse med afgrænsninger af diverse zoner og kontinentalsokler, så disse ikke bare baseres på midterlinjer eller equidistance linjer.

⁶ Alf Ross, *De Forenede Nationer: Fred og Fremskridt*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1963, p. 260. Det bemærkes, at Ross ikke holder meget af kommaer, hvilket ikke just hjælper læsning af teksten.

udvikles en fællesskabsfølelse gennem funktionelt samarbejde, hvad der må forventes at blive en langvarig historisk proces:

”Dette er grundtanken i funktionalismen: den fællesskabsfølelse der er den nødvendige forudsætning for fremtidens verdensstat kan kun udvikles derved at vi, i beskeden målestok, faktisk praktiserer fællesskabet gennem fælles universelle institutioner til varetagelse af fælles interesser.”⁷

Billede 10.3: Alf Ross’ store bog om FN med stærk kritik af Een Verdens ideer

Kilde: Forfatterens bogsamling.

Ud over at tænke på FN's særorganisationer henviste Ross også til "de tilløb til supranationale dannelser som vi kender fra de europæiske fællesskaber." I sidste instans var Ross vel en slags realistisk neo-funktionalist, selv om han i bund og grund må regnes som realist, med fokus på magtforhold og vanskeligheder ved internationalt samarbejde.⁸

Hans Solholm svarede Alf Ross i et indlæg i *Verden og Vi* med tillen "Kan man være det Bekendt? En polemisk anmeldelse".⁹ Solholm påpegede faktuelle fejl i beskrivelsen af FN og mente heller ikke at Ross havde brugt de bedste kilder om Een Verdens synspunkter. Han mente i det hele taget, at Ross var faldet for "billig polemisk argumentation".

I samme nummer af *Verden og Vi* finder vi uddrag af en anmeldelse, som redaktør Niels Jørgen Haagerup havde i *Information* den 5. december 1963. Til et forslag fra Ross om, at man kunne søge de flydende grænser for stormagternes indflydelsesområder konsolideret gennem en opdeling af verden i et østligt, et vestligt og et neutralt interesseområde, fremførte Haagerup den indvending, at Ross havde en for statisk

---

⁷ Ibid., p. 265.

⁸ Vedr. Ross og verdensføderalismen kan også henvises til Finn Laursen, "FN – mod en verdensmyndighed?" i Thorkild Møller og Henning Nielsen (red.), *FN, Europa og Rusland: Et festskrift i anledning af Hermod Lannungs 100 års dag*. Odense: Odense Universitetsforlag, 1955, pp. 22-48.

⁹ *Verden og Vi*, 15. Årg., nr. 2 (januar 1964), pp. 6-7.

betragtning af verdensudviklingen, og at en tredeling ville "modvirke den elasticitet og tilpasningsevne, som er en forudsætning for den globale magtbalances fortsatte krigsforebyggende funktion". Sammenfattende sagde Haagerup, "Professor Alf Ross viser ... en tendens til at opfatte politiske begreber som ikke blot mere statiske, men også mere håndfaste og logiske, end de i virkeligheden ofte er".¹⁰

Hermod Lannung anmeldte Ross' bog i Det Udenrigspolitiske Selskabs tidsskrift *Fremtiden*.¹¹ Lannung sagde bl.a., at han gik i gang med at læse bogen med en forventning om, at det var et videnskabeligt værk, men fandt ud af at det var "en noget ejendommelig blanding af videnskabelig udredning, 'fortælling' og rent polemisk indlæg, det sidste for en væsentlig del af – for at sige det mildt – let reaktionær karakter. Wienerkongressen og den hellige Alliance synes at stå Ross's hjerte nær". Lannung syntes ikke om sammenblandingen af videnskabelig udredning og subjektive vurderinger, specielt ikke hvis disse sidste havde en stærk polemisk undertone.

På basis af Lannungs egne erfaringer fra sit FN-arbejde, omtaltes forskellige dele af Ross's analyse og fremstilling af FN-arbejde, herunder Congo-aktionen, behandling af Sydvest Afrika problemet, Generalforsamlingernes afstemninger og forhold til forsamlingens syv komiteer, samt forholdet mellem de to skandinaviske generalsekretærer – Trygve Lie og Dag Hammarskjöld - og Sovjetunionen.

Specielt om Ross's kritik af Een Verden siger Lannung, at Een Verdens tilhængere "aldrig har ment, at god vilje alene gør det, men- tværtimod – at deres ideer er udtryk for de objektive forandringer, der har gjort alle nationer så afhængige af hinanden". Lannung erklærer sig enig med Ross i, at den nødvendige forudsætning for politisk integration mangler. Men, "den er bedre på vej end nogensinde før, og meget afgørende er det, om man som FN-og EEN VERDEN-bevægelsen vil gøre et arbejde derfor eller som forfatteren snarere kun har hånlige ord tilovers derfor – ud fra en altfor statisk betragtning af verdensudviklingen". Lidt senere i teksten siger Lannung:

"Det forekommer mig, at Ross's for statiske betragtninger velbeset – i lystet ad den udvikling, som vort slægtled har oplevet – i virkeligheden er noget 'urealistiske' for at tale i hans eget sprog. De er fra før sputnik- og atomalderen".

Lannung sluttede dog af med at håbe, at Ross's bog kunne blive "et incitament til fremme af en udenrigspolitisk diskussion i almindelighed og om de rejste spørgsmål i særdeleshed".¹²

Endelig gav Leif Gunnarsen et bidrag til debatten, som udkom i tidsskriftet *Verdens Gang* i oktober 1964. Gunnarsen, der selv som jurastuderende på Københavns Universitet havde fulgt professor Ross's forelæsninger, gjorde opmærksom på, at "juraen efter sin natur [er] en statisk videnskab, hvis den overhovedet fortjener prædikatet videnskab". Gunnarsen forklarede og fortsatte:

"Rettens langsommelige tilpasning til de faktiske forhold halter bagefter. En idé fødes. Hvis den er tilstrækkelig dynamisk, kan den blive et politisk krav om ændring i det retlige grundlag, hvadenten det drejer sig om national ret eller folkeret. For den nationale rets vedkommende behøver dette formentlig ingen nærmere påvisning. For folkerettens vedkommende kan man da heller ikke overse det europæiske fællesmarked og dets forgreninger. Hvordan man end ser på fællesmarkedet, forekommer det mig at være en

---

¹⁰ "Uddrag af et polemisk afsnit i en anden anmeldelse", *Verden og Vi.*, årg. 15, nr. 2 (januar 1964), p. 7.

¹¹ Hermod Lannung, "Alf Ross store værk om FN: Et arbejde, der ufordrer til modsigelse", *Fremtiden*, 19. årg. (marts 1964), pp. 20-22.

¹² Debatten blev efterfølgende omtalt i en artikel "Skarp debat Alf Ross-Lannung om FN's rolle. Alf Ross affærdiger verdens-federalisterne – Lannung angriber Ross' bog", i *Information*, 20. april 1964.

retlig mekanisme, der er etableret efter et politisk krav om europæisk integration, der igen kan føres tilbage til en dynamisk idé. Hvem havde for blot tyve år siden kunnet forstille sig dette som andet end tågesnak?”¹³

Faktisk havde Alf Ross i sin omtale af funktionalismen nævnt den Europæiske integration som et eksempel på forandringer i det ellers normalt så statiske internationale system, noget som hverken Solholm eller Lannung havde med i deres debat med Ross.

Ja, ”man skal vogte sig for i international politik at tale om, at noget er umuligt”, siger Gunnarsen, for hvem Ross var sunket dybt i ”den permanente magtbalancetankegangs blændværk”.

Gunnarsen gør også opmærksom på, at Ross ikke har ret, når han påstår, at ”den forbundsmagt, der etableres gennem frivillig sammenslutning skal organiseres på demokratisk grundlag, hvilket især vil sige, at forbundets lovgivende forsamling skal fremgå af folkeliges valg jorden over”. Ifølge Gunnarsen, havde hverken Een Verden eller den internationale føderalistbevægelse” givet udtryk for noget sådant.

Gunnarsen mente, at FN byggede videre på erfaringerne fra Folkeforbundet. Verden er blevet et politisk system, hvor ingen isolation er mulig, hvor verdensopinionen tæller, og hvor FN i folks begrebsverden er blevet en vigtig faktor. Betød den udvikling ikke, at betingelserne for en videreudbygning af FN's apparat allerede var til sted?¹⁴

På mange måder, kunne Een Verden- Alf Ross debatten sammenlignes med debatten mellem de to verdenskrige om idealisme contra realisme, en debat der også fortsatte mellem den internationale politik (IP) teoretikere efter den 2. verdenskrig. Senere, i 1980'erne blev det til en debat mellem liberale og realistiske IP-teoretikere, hvor de liberale forfattere var mere villige til at se muligheder for internationalt samarbejde og skabelse af internationale institutioner end de såkaldte realister, hvor de to sider i debatten forsøgte at udvikle klare præmisser for deres holdning, som i princippet kunne testes gennem forskning.¹⁵ Spørgsmålet om absolut eller relative gevinster blev en vigtig del af den senere debat. Hvis stater ser på, hvad andre vinder ved samarbejde, vanskeliggøres samarbejde.¹⁶

Vi vender tilbage til andre aspekter af Een Verdens arbejde i 1963 og 1964.

WAWF's 11. kongres i 1973 blev afholdt i Tokyo 24.-27.- august og 28.-31. august i Kyoto.

Åbningshøjtideligheden fandt sted d. 24. august i Tokyos Metropolitan Festival Hall. Tilstede var ca. 1.600 japanere samt ca. 160 delegerede fra 15 andre lande. Blandt de udenlandske talere ved åbningen var Maxwell Stanley, WAWF's amerikanske rådsformand, fru. Rajan Nehru, Indien, der bragte en hilsen fra Indiens premierminister Jawaharlal Nehru, den tidligere franske minister Robert Buron, der bragte en hilsen fra Abbé Pierre, og den britiske ambassadør, Sir Oscar Morland, der bragte en hilsen fra den engelske premierminister Harold Macmillan. Hovedtalen blev holdt af WAWF's præsident, den japanske nobelpristager Hideki Yukawa. De danske deltagere var grevinde Manja Danneskiold-Samsøe, læge Erling

---

¹³ Leif Gunnarsen, ”Professorens ragekniv skærer usikkert”, *Verdens Gang*, Nr. 8 (oktober 1964), pp. 250-252.

¹⁴ Gunnarsens ”armlægning” med Alf Ross i 1964 blev en af hans sidste intellektuelle bidrag til den danske Een Verden bevægelses arbejde. I følge hans søn, Gorm Gunnarsen, fik han et slag i hovedet i 1966 under et overfald i Paris. Efter flere langtidssygemeldinger fik han i 1970 tildelt invalidepension. Han døde i 1987. Email fra Gorm Gunnarsen til forfatteren, 13 januar 2022.

¹⁵ For udvalgte vigtige bidrag, se David A. Baldwin (ed.), *Neorealism and Neoliberalism: The Contemporary Debate*. New York: Columbia University Press, 1993.

¹⁶ Se også Joseph M. Grieco, *Cooperation among Nations: Europe, America, and Non-Tariff Barriers to Trade*. Ithaca, NY: Cornell University Press, 1990.

Fischer, isenkræmmer Jørgen Ejlstrup, maskinmester Julius Foxvig, arkivar Knud Nielsen og overlærer Grete Westermann.¹⁷

Tokyo-delen af kongressen blev opdelt i tre udvalg, der diskuterede (1) Verdensføderalismens freds- og sikkerheds aspekter, (2) Verdensføderalismen og de økonomiske problemer, (3) Verdensføderalismen og de moralske problemer. Sidstnævnte var vist nok første gang, at moralske problemer var på dagsordenen. Knud Nielsen bemærkede, at buddhister var stærkt repræsenterede blandt de japanske føderalister. Sidste dag i Tokyo blev der aflagt rapport fra de tre kommissioner og Tokyo-deklarationen blev vedtaget. Kyoto-delen, der fulgte, var den egentlige arbejdskongres med diskussion af de næste to års arbejde, herunder arbejdet med en ændring af København-resolutionerne fra 1953. Dette sidste arbejde skred ikke så meget frem, som Knud Nielsen havde ønsket, da mange delegerede ikke var særligt velforberedte.¹⁸

På hjemvejen gjorde europæerne ophold to dage i New Delhi, hvor premierminister Nehru samt englænderen Lord Attlee talte.

På hovedstyrelsesmødet i Middelfart den 14. september 1963 forud for delegeretmødet blev det oplyst, at ar Manja Danneskiold-Samsøe, Hans Solholm, Mogens Borly og Knud Nielsen var blevet valgt til WAWF's Council på kongressen i Japan. I forvejen have Een Verden udpeget Hermod Lannung, Erling Fischer og Leif Gunnarsen som nationale repræsentanter. På Council mødet blev Manja Danneskiold-Samsøe og Knud Nielsen indvalgt i eksekutivkomiteen.¹⁹

Tekstboks 10.1: Tokyo-deklarationen, vedtaget 27. august 1963, på WAWF's 11. kongres

Mennesket må vælge mellem verdenslov og verdenskrig. Vi verdensføderalister glæder os over den dynamiske indsats for verdensfred ved verdenslov, som udføres i Japan, den stat, som har gennemgået atomkrigens rædsler og i sin forfatning har afsvoret krig. Atomprøvestoptraktaten er et lille, men vigtigt skridt, som hurtigst muligt må efterfølges af andre skridt. Vi må ikke lukke vore øjne for fortsatte ubegrænsede prøvesprængninger af vigtige nationer, der ikke har tilsluttet sig traktaten. Faren ved underjordiske prøvesprængninger eksisterer stadig væk. Menneskeheden står endnu ansigt til ansigt med faren for total udslættelse.

Principper

Vort mål er en retfærdig og varig fred, individets frihed og en anstændig levelfod for alle mennesker. Det er ikke nok at ønske disse mål: vi må handle for dem. Fred er resultatet af lov baseret på moralske principper. Nationerne har været beklageligt manglende i så henseende. Vi appellerer til alle folks moralske kræfter. Historiens bitre lektion er, at fred ikke kan opnås ved hjælp af løfter eller traktater, nej, loven og lovens håndhævelse er den nødvendige forudsætning. Ingen by eller land kan overleve uden love, politi og domstole. Verden kan ikke overleve uden gennemtvungen verdenslove, verdens politi og verdensdomstole. I atomalderen er verdenslov realisme, medens det nuværende anarki er helt urealistisk. FN bør omdannes til et verdensforbund med universelt medlemskab og med begrænsede, men tilstrækkelige beføjelser, som må omfatte:

¹⁷ "Storslået åbningshøjtidelighed af verdenskongressen," *Verden og Vi*, 14. årg., nr. 6 (september), p. 3.

¹⁸ Knud Nielsen, "Verdenskongressen i Tokyo og Kyoto," *Verden og Vi*, 14. årg., nr. 7 (oktober), p. 8.

¹⁹ Referat af hovedstyrelsesmødet i Middelfart ferieby den 14. september 1963. Een Verdens arkiv.

1 Verdenslove (a) som forbyder alle nationer brugen af vold og (b) afskaffer kærnevåben og alle andre nationale rustninger og væbnede styrker undtagen det nødvendige nationale politi.
2. Verdensinspektions- og politistyrker til at gennemføre verdenslovene mod oprustning.
3. Verdensdomstole (a) som skal sørge for rettergang og afstraffelse af dem, som krænker verdenslovene, og (b) som kan afgøre nationernes tvistigheder.
4. En ny fremgangsmåde til at skaffe begrænsede, men tilstrækkelige finanser til verdensføderationen.
5. Sikkerhedsforanstaltninger (a) som skal forhindre at verdensforbundet blander sig i de individuelle rettigheder, (b) som beskytter enhver nations frihed til at vælge sine egne politiske, økonomiske og sociale institutioner, og (c) som definere og strengt begrænser verdensføderationens beføjelser.
Kun disse højst nødvendige ændringer vil muliggøre afrustning og stille til rådighed for os de enorme summer, som behøves for at befri menneskeheden fra sult, sygdom og uvidenhed.
Det vil kræve en Verdens Udviklings Myndighed.
Verdenslov vil hjælpe os til at sikre menneskerettighederne ved at fjerne den krigstrussel, som regeringerne nu anvender som påskud til at indskrænke friheden.

Handling

Vi appellerer til alle nationer, de nationale regeringer og De Forenede Nationer om at handle, medens det endnu er tid.

1. En permanent FN-styrke, som er frivilligt rekrutteret, bør oprettes nu.
2. Hver nation bør oprette et institut til forskning af de beføjelser, strukturer og sikkerhedsforanstaltninger, som er nødvendige for verdensforbundet. De Forenede Nationer skal koordinere disse studier.
3. Hver nation bør gøre det til sit højeste mål i verdenspolitikken at opnå en verdensføderation.
4. Der bør afholdes en regeringskonference, som kan udarbejde en grundlov for verdensføderationen – helst gennem en revision af FN-pagten – eller ved at skabe nye institutioner, som kan samarbejde med FN.

Vi verdensborgere appellerer indtrængende til alle mænd og kvinder af god vilje på dette afgørende tidspunkt i menneskeheds historie at tilslutte sig opfordringen til alle regeringer om at fremdrive disse konkrete og praktiske forslag som er afgørende for menneskeheds overlevelse.

Sammen skal vi skabe verdenslov eller sammen skal vi forgå.

Sammen må vi bygge én verden uden krig.

Kilde: *Verden og Vi*, 14. årg., nr. 7 (oktober 1963), p. 9. Oversættelse ved Elisabeth Nordentoft, der dog havde udeladelser og fejl. Disse er udbedret af forfatteren på basis af den engelske version i *World Federalist*, Vol. 8, no. 4 (October 1963), p. 71, hvor Tokyo-deklarationen desuden findes på japansk, fransk og norsk.

Een Verdens delegeretmøde i 1963 fandt som sædvanligt sted i Middelfart, denne gang 14.-15. september.²⁰

Landsformand Hermod Lannung aflagde politisk beretning. Han så både positive og negative elementer i verdenssituationen. Blandt de positive nævnte han Moskva-aftalen med forbud mod atomsprængninger i atmosfæren. Han håbede, at aftalen ville blive indledningen til et større verdenspolitisk tøjbrud. Han omtalte de regionale dannelser i flere verdensdele. Om de ville blive positive eller negative, ville afhænge af hvilke politiske kræfter, der fik overtaget. Grundet den franske præsident de Gaulles veto mod britisk medlemskab af EF var samlingen af de Seks og de Syv i Europa blevet udskudt. Han mente, at større

²⁰ Referat af Een Verden's delegeretmøde i Middelfart den 14.-15. september 1963.

regionale dannelser ville kunne tjene Een Verdens sag som erfaringer på udviklings vej. Han så en samling af Europa som et skridt på vej imod en verdensføderation.

Som negativt nævnte Lannung den nationalisme, der kunne konstateres i mange lande i Afrika og Asien. Også spændingscentrene i Vietnam, Korea og USSR-Kina konflikten blev set som negative.

Så omtaltes de skandinaviske forsvarsministres arbejde for oprettelse af en FN-styrke, der blev set som et vigtigt eksempel for andre nationer. Angående bidrag til udviklingslandene var det danske bidrag, set i større perspektiv "dog en beskeden indsats." Han omtalte de nordiske landes forskellige udenrigspolitiske "bindinger" som virkende negativt. Landenes "småstatskompleks" virkede hæmmende på det almindelige politiske initiativ, bl.a. i FN.

Dernæst omtalte Lannung behovet for ændring af FN's stemmeregler. Systemet med én stemme pr. land betød at én islænding havde 1.000 gange større indflydelse end én amerikaner, hvilket var både uretfærdigt, udemokratisk og urealistisk, og således en hindring for at give FN de nødvendige beføjelser. Når afkoloniseringen i Afrika færdiggøres, vil Afrika råde over ca. 1/3 af alle stemmer i generalforsamlingen. Der burde derfor ske en graduering af stemmeretten efter befolkningstallet, men Lannung mente også at andre faktorer som kulturel, økonomisk og samfundsmæssig udvikling burde indgå i overvejelserne.²¹ En gyldig vedtagelse skulle så have flertal efter både den gamle og den nye gradueret stemmeret. På disse punkter afvej Lannung fra forslagene Clark og Sohn, der udelukkende arbejdede med graduering i grupper af lande med forskellig størrelse.

Lannung berørte også den viden og information, som de udenrigspolitiske beslutningstagere har, og sagde: "Som baggrund for vort FN-arbejde er der hårdt brug for en udenrigspolitisk 'research and planning group', en hjernetrust, der ved forberedelser og kulegravning kan tilvejebringe det nødvendige materiale – og her kunne man udmærket have en vis nordisk arbejdsdeling."

Lannung afsluttede sit indlæg:

"Jeg har den største sympati for den almindelige fredsbevægelse, og jeg har været medlem deraf fra min ungdom, men vor bevægelse har navnlig fra en aktiv FN-mands synspunkt sit særlige fortrin i hele vort strukturelle og især konkrete program, vore forslag, vort rent konkrete sigte. Det er mindre himmelblåt men tværtimod dejligt konkret. Takket være det kan vi mere end nogen anden bevægelse på positiv og konkret måde bære sten til den bygning, der endnu engang kan blive stærk og solid nok til at bære og sikre lov og ret, fred og samvirke i verden."

Efter landsformandens politiske beretning foreslog Knud Nielsen en resolution, som blev vedtaget enstemmigt (se Tekstboks 10.2)

---

²¹ Mon ikke forsøg på at tage kulturel udvikling i betragtning ville føre til uløselige problemer.

Tekstboks 10.2: Resolution om WAWF-kongres i Tokyo vedtaget af Een Verden delegeretmøde 14.-15. september 1963.

Den internationale Een Verden-bevægelse vedtog på sin verdenskongres i Tokyo i sidste måned en opfordring til alle nationer om officielt at sætte dannelsen af en verdensføderation som målet for deres udenrigspolitik. – Een Verden opfordrer derfor den danske regering til at erklære omdannelsen af De Forenede Nationer til en verdensforbundsmyndighed med begrænsede, men reelle magtbeføjelser, tilstrækkelige til opretholdelse af international fred og sikkerhed for landets langsigtede udenrigspolitisk mål – og til at søge tilslutning hertil fra alle partier i folketinget.

Kilde: Referat af Een Verden's delegeretmøde i Middelfart den 14.-15. september 1963. Een Verdens arkiv.

Den organisatoriske beretning tog formanden for forretningsudvalget, Knud Nielsen, sig af. Han nævnte bl.a., at det engangsblad, som man havde arbejdet på, var løbet ind i finansielle problemer, da man ikke havde kunne skaffe tilstrækkeligt mange annoncer. Man havde så søgt Sekretariatet for teknisk samarbejde med udviklingslandene, der dog svarede, at der var for meget Europa og for lidt uland i forslaget.

Der havde som sædvanligt været afholdt en del kurser, bl.a. for præster på Grundtvigs Højskole i Hillerød, for seminarieelever på den Nordiske Lejrskole i Hillerød, for gymnasieelever (om fredens erobring) i Ålborg og for seminarieelever (om nedrustningsproblemer) på St. Restrup Husmandsskole, ligesom der på universitetet i København havde været afholdt en forelæsningsrække.

Anker Nielsen, formand for Een Verdens Ungdom (EVU), nævnte, at der var blevet oprettet EVU-afdelinger i Kolding og Åbenrå.

Under den generelle diskussion kom bl.a. spørgsmålet om en resolution om Sydafrika op. Mogens Borly mente ikke, at man skulle vedtage en resolution om statsboykot af Sydafrika, "idet dette ikke kunne have noget med verdensfederalisme at gøre." Men Knud Nielsen mente godt, at man kunne "henstille, at Sydafrikas afgørende handelspartnere støtter statsboykot." Hakon Dyrge fremsatte et forslag på redaktionsudvalgets vegne. Leif Gunnarsen ønskede en stærkere formulering. Men Holm Tved frygtede, at en statsboykot kunne udløse krig. Resolutionsudvalgets forslag blev dog vedtaget med 71 stemmer. (Se Tekstboks 10.3). Leif Gunnarsens resolution blev forkastet med 52 stemmer imod, med 27 stemmer for (vi har ikke teksten af den).

Tekstboks 10.3: Resolution om Sydafrika-situationen vedtaget på Een Verdens delegeretmøde 14.-15. september 1963.

EEN VERDEN's delegeretmøde forsamlet i Middelfart den 14.-15. september 1963 hilser med tilfredshed tilsagnet fra de nordiske udenrigsministre om en fortsættelse af bestræbelserne for gennem FN at nå til en menneskeværdig løsning af Sydafrikas raceproblem.

Den danske regering opfordres til – så vidt muligt sammen med de øvrige nordiske regeringer – at gøre, hvad der står i deres magt for at medvirke til, at Sydafrikas mest betydningsfulde handelspartnere, USA, Storbritannien m.fl., mere energisk og konsekvent end hidtil gør deres indflydelse gældende, og om fornødent går ind for boycott (sic) af sydafrikanske varer.

Med henblik herpå bør man give de nordiske FN-delegerede de nødvendige beføjelser til at arbejde for en aktivering af Sydafrika-politikken, både ved formidling og selvstændigt initiativ.

Kilde: Referat af Een Verden's delegeretmøde i Middelfart den 14.-15. september 1963. Een Verdens arkiv.

Afslutningsvis var der valg til styrelsen. I valgforsamlingerne blev følgende valgt:

København: J. Eckhardt Jensen, Birte Skou, Mogens Borly, Hans Solholm, og Helge Nielsen.

Øerne: Werner Larsen, Sorø, P.E. Mogensen, Korinth, og Karl Pors, Odense.

Jylland: K.E. Thorsen, Randers, Ib Christensen, Randers, Carsten Christiansen, Ålborg, og Jens Nielsen, Varnæs.

EVU: Anker Nielsen, Niels Jørgen Thøgersen og Frede Buchardt.

Valgt direkte til styrelsen af delegeretmødet:

Erling Fischer, Leif Gunnarsen, Knud Nielsen, Manja Danneskiold-Samsøe, Jørgen Ejlstrup, Stig Dilling Larsen, Niels Kristensen og Julius Foxvig.²²

På det første styrelsesmøde efter delegeretmødet valgtes Erling Fischer som næstformand og Knud Nielsen som formand for forretningsudvalget. Man sammensatte også de vigtigste udvalg. Følgende formænd blev udpeget:

Økonomisk Udvalg: Jørgen Ejlstrup

Organisationsudvalg: Hans Solholm

Politisk udvalg: Anker Nielsen

Skolingsudvalget: Erling Fischer

Redaktør: P.E. Mogensen

FN-revisionsudvalget fik følgende medlemmer: Mogens Borly, J. Eckhardt Jensen, Leif Gunnarsen og Hans Solholm.²³

I et oplæg til styrelsesmødet den 17. november 1963 nævnte Knud Nielsen, at der havde været indkaldt til et møde af Dansk Fredskonference sammen med forskellige fredsorganisationer. Formålet var at lægge op til en nordisk konference i foråret 1964 i Stockholm om emnet "Norden som atomvåbenfrit område". Der var forsøg på at udvide emnet i retning af Norden som neutralt område. Et enstemmigt forretningsudvalg havde besluttet at meddele, at Een Verden ikke kunne deltage, idet foreningen arbejdede for FN's omdannelse til en verdensføderation. Ganske vist kunne man støtte mere begrænsede aktioner, hvis de var led i en større plan. Dette syntes ikke at være tilfælde i det foreliggende, hvortil kom, at Norden var Europas roligste hjørne og i praksis atomvåbenfrit.²⁴

På styrelsesmødet den 17. november blev det oplyst, at der havde været et møde i folketingsgruppen, hvor Jørgen Peder Hansen var blevet valgt som formand.²⁵

På forretningsudvalgets møde den 14. december 1963 blev det oplyst, at der var startet en ungdomsafdeling i Århus. På mødet diskuteredes også det tidligere nævnte engangsblad, som man havde arbejdet med, men forgæves søgt finansiel støtte til. Knud Nielsen foreslog nu at overveje et særnummer af *Verden og Vi*. I forbindelse med *Verden og Vi* diskuteredes også vigtigheden af at få noget om Kennedy-runden og GATT. Endelig diskuteredes et forslag fra Columbus-fonden om oprettelse af et freds- og

---

²² Referat fra delegeretmødet.

²³ Referat af styrelsesmøde i Middelfart ferieby den 15. september 1963. Een Verdens arkiv.

²⁴ Oplæg til hovedstyrelsesmøde den 17. november 1963 på Christiansborg. Dateret 13. november 1963. Een Verdens arkiv.

²⁵ Referat af landsstyrelsesmødet i folketinget den 17. november 1963. Een Verdens arkiv.

konfliktforskningscenter med tilknyttede fredskontorer. Solholm frarådede Een Verdens deltagelse. Anker Nielsen og Knud Nielsen var tilsyneladende lidt mere positivt stillet over for ideen. Erling Fischer foreslog, at man i svaret til Columbus-fonden burde udtrykke ønske om at holde sig i kontakt med arbejdets udvikling. Det blev konklusionen.²⁶

1964

På forretningsudvalgets møde den 25. januar 1964 fortsatte diskussionen om engangsbladet. Støtte fra Styrelsen for teknisk Samarbejde med Udviklingslandene om økonomisk støtte var blevet afslået flere gange. Leif Gunnarsen kunne oplyse, at grunden var, at emnerne var for overfladisk behandlet. Man enedes om ikke at opgive tanken om fornyet ansøgning. Erling Fisher mente, at man burde koncentrere sig om teknisk bistand til ulandene. Solholm ønskede en politisk behandling; Knud Nielsen mere sociologisk og psykologisk. På mødet blev det endvidere meddelt, at WAWF's sommerkonference 1964 ville blive holdt på Breidablik i Holte i dagene 4.-8. august, og at der ville være Council møde der den 2. og 3. august. Kongressen, der ville finde sted i San Francisco i forbindelse med FNs 20. stiftelses år, var nu under forberedelse. Og det var allerede besluttet, at kongressen i 1967 ville finde sted i Oslo.

På styrelsesmødet den 8. marts 1964 blev der vedtaget to korte resolutioner, en om medlemstallet i sikkerhedsrådet og det økonomiske og sociale råd, og en for målet for ulandshjælp (se Tekstboks 10.4). Man havde haft et redaktionsudvalg bestående af Hermod Lannung, Anker Nielsen, Leif Gunnarsen og P.E. Mogensen. På mødet opstod der en diskussion om, hvor stærke krav man skulle stille til ulandshjælpens størrelse, idet Knud Nielsen rådede til forsigtighed i kravene. På mødet redegjorde landsformand Hermod Lannung om udvalget nedsat til drøftelse af en revision af FN's pagt, der var delt op i tre underudvalg, nemlig: 1. udvalget for langsigtede ændringer, 2. politistyrkeudvalget og 3. udvalget for kortsigtede ændringer. Han ønskede Knud Nielsen og Hans Solholm ind i førstnævnte udvalg, hvor Leif Gunnarsen sad i forvejen. På mødet blev det også oplyst, at man havde fået endeligt afslag på ansøgningen til Sekretariatet for teknisk samarbejde med udviklingslandene om støtte til éngangsblad, men at man evt. kunne få støtte til udgivelse af en bog eller pjece. Det blev desuden oplyst, at folketingsgruppen havde valgt ny formand, nemlig Jørgen Peder Hansen, og at Poul Møller på grund af sygdom trak sig fra udvalg og styrelsen.²⁷

---

²⁶ Referat af forretningsudvalgsmøde på kontoret den 14. december 1963. Dokumentet er dateret 14. januar 1964. Een Verdens arkiv.

²⁷ Referat af landsstyrelsesmøde på Christiansborg søndag den 8. marts 1964. Een Verdens arkiv.

Tekstboks 10.4: Resolutioner vedtaget af landsstyrelsesmødet den 8. marts 1964

1. Landsorganisationen EEN VERDENs styrelse, samlet til møde på Christiansborg, opfordrer regering og Folketing til snarest at ratificere de i FN's sidste generalforsamling vedtagne pagtændringer om forhøjelse af medlemstallet i Sikkerhedsrådet og Det økonomiske og sociale Råd, så de nye medlemslande kan få rimelig placering FN-arbejdet.
2. Landsorganisationen EEN VERDENs styrelse, samlet til møde på Christiansborg, opfordrer regering og Folketing til at forøge statsbevillingerne til udviklingslandene, så Danmarks bidrag i overensstemmelse med FN's henstilling snarest kan nå op på mindst 1% af nationalindkomsten.

Kilde: "Resolutioner vedtaget på landsstyrelsesmødet på Christiansborg søndag den 8. marts 1964". Een Verdens arkiv. Se også "To resolutioner", *Verden og Vi*. 15. årg., nr. 4 (april 1964), p. 5, hvor redaktøren (P.E. Mogensen) dog havde tilladt sig en noget uprofessionel redaktion af teksterne.

Sagen om bog/éngangsblad dukkede op igen på forretningsudvalgsmødet den 13. juni 1964. Ideen var ikke opgivet, men var heller ikke nået længere. Knud Nielsen, Anker Nielsen og Hans Solholm havde drøftet sagen, og man sigtede nu mod en ansøgning til Sekretariatet for teknisk Samarbejde med U-landene til efteråret. På samme møde blev det oplyst, at Erling Fischer trådte tilbage fra sine tillidsposter. Dette skyldtes ikke utilfredshed men simpelthen manglende tid. Anker Nielsen redegjorde for et udkast til brev til folketingskandidaterne, en tekst der var vedtaget i det Politiske Udvalg. Tanken var at sende det til de ca. 1500 kandidater, hvis adresser Anker Nielsen ville få på partisekretariatene. Det blev også oplyst, at september nummeret af *Verden og Vi* skulle reserveres for indlæg fra de seks politiske partier om disses udenrigspolitik. Man enedes om at invitere "De partier, som blev indvalgt i Folketinget ved sidste valg". Endelig kunne Knud Nielsen oplyse, at udenrigsminister Per Hækkerup havde indvilget i at tale ved den forestående WAWF-konference på Breidablik.²⁸

September nummeret af *Verden og Vi* indeholdt så artikler fra partierne om deres udenrigspolitik, hvis hovedpunkter vedrørende FN gengives her:

1. Socialdemokratiet, udenrigsminister Per Hækkerup: "Støtte til FN's udvikling hen imod effektiv verdensmyndighed."
2. Det Radikale Venstre, folketingsmand Helge Larsen: "FN-indgreb bør kunne foretages på tværs af den nationale suverænitæt."
3. Det Konservative Folkeparti, fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft: "FN nyttig mægler, men uden egentlig magt."
4. Venstre, medlem af Europarådet og folketingsmand Per Federspiel: "FN en velkommen undskyldning for stormagterne for diplomatisk tilbagetog."
5. Retsforbundet, psykotekniker, folketingskandidat, Ib Christensen: "Danmark må bidrage til at styrke FN med sigte på dannelse af en verdensregering som endeligt mål."
6. Danmarks Kommunistiske Parti, partisekretær, folketingskandidat Ib Nørlund. (Intet specifikt om FN).
7. De Uafhængige, kommandørkaptajn Leif W. Wetlesen: "Støtte til FN's fredsbevarende aktiviteter og u-landsarbejdet."²⁹

²⁸ Referat af forretningsudvalgsmøde lørdag den 13. juni 1964. Een Verden arkiv.

²⁹ *Verden og Vi*. 15. årg., nr. 7 (september 1964). Det bemærkes, at Danmarks Retsforbund og Danmarks Kommunistiske Parti, der begge ikke fik valgt nogen i 1960, bidrog til dette særnummer, på trods af beslutningen på styrelsesmødet. Derimod er der ikke noget bidrag fra Socialistisk Folkeparti, der kom ind i 1960 med 11 mandater.

På forretningsudvalgsmødet den 4. juli 1964 omtaltes ideen om et julenummer af *Verden og Vi* om GATT's handelsforhandlinger. Man havde inviteret ambassaderne i København til at bidrage med materiale og annoncer, men der var kun kommet bindende tilsagn om materiale fra fire ambassader. Østrig havde allerede sendt en artikel og Israel var meget interesseret. Ingen havde lovet noget om annoncering. Man vedtog derfor ikke at fremme udsendelsen af et julenummer. Man ville dog anvende den østrigske artikel i et almindeligt nummer af *Verden og Vi*.³⁰ På mødet blev det også meddelt, at Schultz' Forlag havde informeret *Een Verden* om, at man ville modtage kr. 561,- for salget af Ebbe Rodes *Åben Dagbog*.³¹

På den internationale *Een Verden* bevægelses rådsmøde på Breidablik i Holte vedtog man den 6. august 1964 en resolution vedrørende Vietnam konflikten, der i dansk oversættelse blev tilsendt pressen.³²

Der var så folketingsvalg i september 1964. Før valget sendte *Een Verdens* ledere det omtalte brev til kandidaterne (se Tekstboks 10.5). Valget fandt sted den 22. september efter udløb af den ordinære valgperiode på fire år. Der skete ikke de store udsving. Socialdemokratiet beholdt 76 mandater, men Det Radikale Venstre gik tilbage med et enkelt mandat. Resultatet blev en Socialdemokratisk mindretalsregering ledet af Jens Otto Krag med støtte fra De Radikale (Regeringen Jens Otto Krag II). Det var ved det valg Aage Bertelsens Fredspolitisk Folkeparti fik 0,4% af stemmerne og således ikke blev repræsenteret. Per Hækkerup fortsatte som udenrigsminister indtil 28. november 1966, hvor Krag selv overtog posten indtil 1. oktober 1967, hvor Hans Tabor så overtog posten.

Delegeretmødet i 1964 fandt sted den 12.-13. september i Middelfart. Der var gæster fra norsk *Én Verden* (ja i Norge skrev man *een* som *én*, som stavekontrollen i øvrigt insisterer på) samt den Danske FN-forening og Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed. Dertil kom, at den daglige leder af WAWF's kontor i Haag, J.W. Beumer, deltog.³³

---

under Aksel Larsens ledelse. Vi må gå ud fra, at partiet må være blevet inviteret til at bidrage, men ikke havde ønsket eller fundet tid til at bidrage.

³⁰ Vi finder dog ikke de omtalte artikler i de følgende numre af *Verden og Vi*. Det er først i Nr. 3 (september 1965), at en kort usigneret artikel dukker op: "Store forventninger til universelt handelsorgan" (p. 5). Intet forsøg på at give handelspolitik et føderalistisk perspektiv, herunder UNCTAD's forhold til det eksisterende handelsregime, GATT.

³¹ Referat af forretningsudvalgsmøde den 4. juli 1962, afholdt i Allerød.

³² Her følger den danske oversættelse: "World Association of World Federalists (den internationale *Een Verden*), hvis mål er De Forenede Nationers udvikling til en verdensmyndighed i stand til at opretholde fred gennem verdenslove, og som således vil kunne gøre en sådan aggression overflødig, som netop har fundet sted i og omkring Tomkin bugten, opfordrer Sikkerhedsrådet til at fjerne menneskehedens frygt for, at situationen i Sydøstasien skal udvikle sig til det punkt, hvor grænsen til katastrofen nås, og foreslår 1) en genindkaldelse af 14-magtskonferencen, der kan medvirke til at løse situationen i Vietnam og endvidere 2) at Sikkerhedsrådet overvejer, at der afsendes en FN-styrke til dette område, hvor den bør være til stede indtil en passende løsning er opnået." Sigeret af C. Maxwell Stanley, Formand for WAWF's Råd og E.L. Mallalieu, Medlem af det britiske Underhus og generalsekretær for WAWF. Kopi i *Een Verdens* arkiv. Foreningen var altså ikke klar til simpelthen at forlange USA's tilbagetrækning fra konflikten.

³³ Dette og det følgende er baseret på "Delegeretmødet," *Verden og Vi*, 15. årg., nr. 8 (oktober 1964). p.3.

Tekstboks 10.5: Brev til kandidaterne til folketingsvalget 1964

DANSK AFDELING AF:
WORLD ASSOCIATION
OF WORLD
FEDERALISTS

EEN VERDEN

DANSK FORENING FOR
ET FEDERALISTISK
VERDENSSTYRE

11. C. ØRSTEDSVEJ 19 A . KØBENHAVN V
TELF. HILDA 2771 . GIRO 67986

Den 31. august 1964.

HOVEDSTYRELSEN 1963 - 1964

Landretsagfører *Hermud Lønning*
formand
København

Læge *Erling Fischer*
næstformand
Vodskov

Arkivar *Knud Nielsen*
formand for sekretærudvalget
Allerød

Isenkrummer *Jørgen Kjøltrup*
hovedkasserer
København

Overlæge *P. E. Mogensen*
redaktør
København

Sekretær *Mogens Borly*
København

Læge *Frede Buchardt*
Haderslev

Redaktør *Henry Christensen, MF*
Roskilde

Instituttass. *Is Christensen*
Randers

Tværbøjler *Niels Christensen*
Århus

Typograf *Cecilie Christensen*
Aalborg

Gesvinde *Manja Dammehold-Samsøe*
Birkeroed

Maskinmester *Jul. Fosvig*
Kastrup

Landretsagfører *Leif Gunnarsson*
København

Advokat *J. Eckhardt Jensen*
København

Landinspektør *S. Dilling Larsen*
Hillered

Banearbejder *Werner Larsen*
Soro

Landretsagfører *Paul Møller, MF*
Skærborg

Generalsekretær *Anker Nielsen*
Lyngby

Fuldmægtig, cand. jur. *Helge Nielsen*
København

Læge *Jens H. Nielsen*
Varnæs

Revisor *Karl Pors*
Odense

Bugholderiske *Birthe Skov*
København

Majør *Hans Solholm*
København

Overlæge *K. E. Thorsen*
Randers

Stud. scient. pol.
Niels Jørgen Thøgersen
Århus

FOLKETINGSGRUPPENS BESTYRELSE

Overstaldass. *Jørgen Peder Hansen (soc.)*
formand

Grosserer *Anker Lau (venstre)*
kasserer

Adjunkt *Helge Larsen (rad.)*

Landretsagfører *Paul Møller (kons.)*

Til kandidaterne til folketingsvalget

Med den ikke mindst blandt ungdommen voksende interesse for udenrigspolitik må det forventes, at der også på vælgermederne vil være interesse for de internationale problemer.

EEN VERDEN vil derfor også forud for dette valg til orientering fremlægge bevægelsens synspunkter om nogle aktuelle spørgsmål i den internationale politik.

Det er EEN VERDENs hovedsynspunkt, at en varig fred kun kan skabes, såfremt alles kamp mod alle i forholdet mellem staterne afløses af forståelse og samarbejde. Dette forudsætter et internationalt retssystem, der kan håndhæve international lov og ret.

EEN VERDENs målsætning kan kort udtrykkes i:

1. Et verdensstyre, hvis kompetence og magtmidler er begrænsede og samtidig tilstrækkelig effektive til at sikre verdensfreden.
2. Et virksomhedsfuldt internationalt samarbejde på sociale, økonomiske, kulturelle og andre områder.

Dette er EEN VERDENs mål, hvis gennemførelse forudsætter såvel større forståelse som større tillid mellem staterne. Det er derfor nødvendigt at søge målet nået gennem en udvikling, hvorunder blandt andet de nedenfor nævnte spørgsmål må søges løst med henblik på at opnå denne større forståelse og tillid mellem staterne.

FN-styrker

De fleste stater, herunder også stormagterne, er enige om, at under og efter en afrustning må de nationale militære styrker afløses af en international sikkerhedsstyrke - en verdenspolitistyrke om man vil.

Indtil afrustningen kan påbegyndes, må De Forenede Nationer gennem en mæglende og stabiliserende virksomhed søge at hindre, at konflikter i og mellem staterne udvikler sig til krig. Erfaringerne har vist, at De Forenede Nationer hertil kan have brug for en militærstyrke.

Der er i øjeblikket ikke politisk mulighed for at oprette FN's egen militære styrke. Derfor er folketingsbeslutningen af 30. april i år om oprettelse af en permanent dansk beredskabsstyrke til rådighed for De Forenede Nationer et betydningsfuldt led i bestræbelserne på at give De Forenede Nationer de nødvendige midler til at opret-

holde freden og den mellemfolkelige sikkerhed. Der er også grund til at tro, at en FN-styrke kan være medvirkende til at opbygge den tillid til internationale organer, som er nødvendig for, at der kan ske yderligere fremskridt hen mod en alle omfattende, samtidig og kontrolleret afrustning. Det er vigtigt, at der opbygges en fælles ledelse i FN's sekretariat, hvor uddannelse og eventuel anvendelse af de forskellige landes FN-beredskabsstyrker kan koordineres.

Styrkelse af FN

I det omfattende mellemfolkelige samarbejde, der har udviklet sig i efterkrigstiden, er der en række eksempler på, at de deltagende stater har afgivet beføjelser til internationale samarbejdsorganisationer, som derved er blevet sat i stand til at fungere effektivt.

Blandt andet på baggrund af denne udvikling har der naturligt rejst sig ønsker om en udbygning af De Forenede Nationer, således at medlemsstaterne skulle afgive beføjelser til verdensorganisationen, så denne i spørgsmål om krig og fred får tilstrækkelig myndighed og magt til at løse konfliktspørgsmål og til at virkeliggøre en international retsorden.

Allerede ved gennemførelsen af 1953-grundloven forudså man denne udvikling, og gennem § 20 skabtes mulighed for, at Danmark aktivt kan fremme en sådan politik.

Hjælpen til u-landene

Det er almindeligt anerkendt, at Danmark bør yde hjælp til u-landene. Gennem de sidste år er den danske u-landshjælp gradvis blevet forøget. Ikke desto mindre er Danmark, hvad der måske vil overraske, blandt de vesteuropæiske demokratier det land, der i øjeblikket yder mindst pr. indbygger, når der ses på den samlede bistandsydelse.

De Forenede Nationer har som målsætning vedtaget, at de industrialiserede lande bør yde mindst en procent af deres nationalindkomst. Danmarks hjælpeindsats svarer kun til en brøkdel af denne målsætning, som for Danmark betyder over 500 millioner kroner om året.

Til orientering om EEN VERDEN og bevægelsens virksomhed medsendes en tryksag herom. EEN VERDEN står med glæde til rådighed med yderligere materiale og oplysninger, som måtte have interesse.

Venlig hilsen

Henry Christensen

Hagen Hagensen

Jørgen Peder Hansen

Hermod Lannung

Mødet indledtes med en politisk beretning af landsformand, lrs. Hermod Lannung, hvorefter formanden for forretningsudvalget Knud Nielsen rapporterede om årets interne arbejde. Der var desuden bidrag om udvalgenes arbejde ved Hans Solholm (organisationsudvalget), Anker Nielsen (politisk udvalg). Erling Fischer (skolingsudvalget) og af redaktøren P.E. Mogensen om bladet *Verden og Vi*. Eksempler på arbejde, der blev omtalt var arbejdet i det under udenrigsministeriet fungerende pagtrevisionsudvalg og forberedelse til lovforslag om permanente FN-styrker. Det oplystes, at Erling Fischer af tidsmæssige grunde så sig nødsaget til at opgive posten som formand for skolingsudvalget.

Vi finder uddrag af Hermod Lannungs politiske beretning i *Verden og Vi*. Den første del vedrørte FN, herunder Cypern-styrken samt mere generelle regler for FN-styrker. Hovedpunktet var, at der var behov for klarere regler for disse styrker. Som året før, omtalte han også spørgsmålet om stemmeregler i FN. I hvert fald vedrørende ”meget betydningsfulde spørgsmål” burde reglerne ændres med en vis vægtning i forhold til landenes størrelse. Så argumenteredes der for en stærkere indsats mod apartheidpolitikken i Sydafrika, gerne baseret på så megen nordisk samarbejde som muligt. Omtalen af Europa var det korteste afsnit. Europa var fortsat delt i De Seks og De Syv. Det var vigtigt at undgå, at denne deling blev konsolideret, og at den kunne blive overvundet. Som Lannung sagde, De Gaulle var jo kun et menneske, underforstået, at der ville komme en tid efter De Gaulle. Så blev der argumenteret for øget u-lands-indsats, idet målet om 1% af nationalindkomsten blev nævnt. Det var nødvendigt med oplysning af den offentlige mening. Afslutningsvis omtaltes de små landes betydning i den internationale udvikling. I forholdet til FN-styrker havde de nordiske lande sammen med Nederlandene, Irland og Canada spillet vigtige roller. Vigtigheden af at søge at påvirke de politiske partier til at tage positiv stilling til ”planlægning for tilvejebringelse af en retsordnet verden, et internationalt retssystem” blev understreget. Flere af de danske partier havde nu synspunkter i deres programmer, der lå på linje med Een Verdens. Ja, i hvert fald havde et parti sagt, at ”FN må videreudvikles til en verdensmyndighed.”³⁴

Lannung blev genvalgt som landsformand med akklamation på delegeretmødet for en ny toårig periode. Følgende blev valgt til hovedstyrelsen: Erling Fischer, Vodskov, næstformand, Knud Nielsen, formand for forretningsudvalget, Jørgen Ejlstrup, Lyngby, hovedkasserer, Hans Solholm, København, formand for organisationsudvalget, Anker Nielsen, Lyngby, formand for politisk udvalg, Birte Skov, København, formand for skolingsudvalget. Mogens Borly, København, Frede Buchardt, Haderslev, Ib Christensen, Randers, Henry Christensen, Roskilde, Carsten Christiansen, Ålborg, Rigmor Christiansen, Roskilde, Manja Danneskiold-Samsøe, Birkerød, Hakon Dyrge, København, Christian Frahm, København, Leif og Ruth Gunnarsen, København, Hagen Hagensen, København, Jan Hækkerup, København, J. Eckardt Jensen, København, Dilling Larsen, Hillerød, Knud Mayne, København, Jens Nielsen, Varnæs, Karl Pors, Odense, K.E. Thorsen, Randers, og Niels Jørgen Thøgersen, Åbyhøj.³⁵

Delegeretmødet i 1964 vedtog en resolution med relation til landsformanden beretning (se Tekstboks 10.6)

Tekstboks 10.6: Resolution vedrørende FN's fredsbevarende styrker og udviklingshjælp vedtaget af Een Verdens delegeretmøde 12.-13. - september 1964.

Erfaringerne fra FN's fredsbevarende aktioner – ikke mindst på Cypern – har godtgjort, at der må tilvejebringes en klar bemyndigelse for FN-styrkerne med de nødvendige beføjelser. Det er derfor ønskeligt, at dette spørgsmål bliver gennemdrøftet i FN med henblik på at få fastlagt disse beføjelser.

³⁴ Hermod Lannung, ”Verdenspolitisk oversigt,” *Verden og Vi*, 15. Årg., nr. 8 (oktober 1964), pp. 4-7.

³⁵ ”Delegeretmødet,” *Verden og Vi*, 15. Årg., nr. 8 (oktober 1964), p. 3.

Landsorganisationen Een Verden opfordrer regeringen til – så vidt muligt sammen med de andre nordiske lande – at tage initiativet til at sætte spørgsmålet på dagsordenen for FN's kommende generalforsamling.
Endvidere opfordrer Een Verden regeringen til at virke for, at der under FN oprettes en international organisation til vedtagelse af samordning og sikring af den bedst mulige udnyttelse af udviklingshjælpen.

Kilde: Tekst i Een Verdens arkiv samt *Verden og Vi*, 15. årg. nr. 8 (oktober 1964), p. 3.

På styrelsesmødet den 11. oktober 1964 blev der vedtaget en resolution vedrørende finansiering af de fredsbevarende aktioner (se Tekstboks 10.7).

Tekstboks 10.7: Resolution vedtaget på hovedstyrelsesmøde på Christiansborg den 11. oktober 1964, vedrørende finansiering af de fredsbevarende aktioner

Een Verdens styrelse, samlet til møde på Christiansborg, har i dag vedtaget følgende resolution:
Een Verden, der lægger megen vægt på den betydningsfulde udbygning af FN, der er sket gennem de fredsbevarende aktioner, konstaterer med bekymring, at FN-observatørerne er hjemkaldt fra Yemen på grund af manglende økonomisk støtte, og at den fredsbevarende Cypern-aktion lider under konstant økonomisk usikkerhed.
Med sådanne økonomiske vanskeligheder fortoner muligheden for nye fredsbevarende aktioner sig i det fjerne.
Det er derfor magtpåliggende, at der på FN's kommende generalforsamling skaffes sikkerhed for, at der altid er midler til rådighed til fremtidige fredsaktioner, således at FN's handleevne på dette vigtige felt ikke lammes.
Styrelsen opfordrer regeringen til – så vidt muligt sammen med andre nordiske lande at virke for, at dette spørgsmål tages op og løses på den kommende generalforsamling.

Kilde: Tekst i Een Verdens arkiv. J.nr. 0348-64. Resolutionen omtales også i "Hovedbestyrelsesmøde", *Verden og Vi*. 15. Årg., nr. 9 (november 1964), p. 16.

Resolutionen blev foreslået af landsformand Hermod Lannung. Under diskussionen i styrelsen støttede Anker Nielsen især resolutionen, hvorimod Hans Solholm mente, at den væsentligste grund til, at styrkerne i Yemen var hjemkaldt, ikke var økonomien men beføjelserne, der var blevet indsnævret, så der ikke længere var nogen berettigelse for styrkernes forbliven på stedet. Ligeledes drejede det sig på Cypern om mangelfulde beføjelser snarere end økonomiske vanskeligheder. Hovedstyrelsen vedtog med alle stemmer mod én princippet i resolutionen og nedsatte en redaktionsudvalg bestående af Lannung, Chr. Frahm og Erling Fischer.³⁶

Der blev i årets løb afholdt nogle weekendkurser, heriblandt et kursus om "U-landshjælpens politiske problemer" på Unge Hjem Højskole ved Århus (hvor forfatteren var blandt deltagerne) 5.-6. december 1964. Gruppearbejdet blev ledet af tre EVU'er:

A: Verdensøkonomi og U-landenes udvikling v/ gruppeleder Flemming Thøgersen.

B: U-landene og verdenspolitik v/ gruppeleder Frede Buchardt.

³⁶ Referat af hovedstyrelsesmøde på Christiansborg søndag den 11. oktober 1964. Een Verdens arkiv.

C. Danmark og Nordens muligheder for at yde hjælp til U-landene v/ gruppeleder Niels Jørgen Thøgersen.³⁷

Der havde også været kurser om "FN i dag – i morgen" og "Historieundervisning og den internationale forståelse."

Sammenfattende for perioden 1963-64 ser vi altså forsøg på at tage stilling til tidens internationale kriser, ofte noget tøvende. Clark-Sohn bogens indledning kom endelig ud på dansk, fem år efter den amerikanske udgave af bogen. Og foreningen kom igennem en debat med den store danske jurist Alf Ross, som man fandt for 'realistisk' og konservativ, selv om denne havde åbnet en kattedør for funktionalismen på længere sigt.

---

³⁷ Program i forfatterens arkiv.